herpy

PŁAZY BEZNOGIE

Mexican Caecilian

Dermophis mexicanus

Dermophis mexicanus to duży, beznogi i ryjący płaz beznogi z Meksyku i Ameryki Środkowej. Przypomina dużą dżdżownicę, żyje w wilgotnej, luźnej glebie i rodzi żywe młode po ciąży trwającej 11 miesięcy. O utrzymaniu tego gatunku wiadomo niewiele.

Rodzina: Dermophiidae

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**30-60 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**5-10 lat**
Aktywność	**O zmierzchu i w nocy**
Tryb życia	**Kopiący nory**
Środowisko	**Suchy las, las deszczowy i las górski**
Toksyny skórne	**Brak znanych**
Trudność	**Doświadczony**

HODOWLA

Min. terrarium	**60 × 40 × 45 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**22-25 °C**
Temperatura w nocy	**21-23 °C**
Wilgotność	**90-100%**
Woda	**Bez miski z wodą**
UVB	**Niewymagane**
Pokarm	**Owady, kręgowce i dżdżownice i ślimaki**
Utrzymanie	**Pojedynczo lub w grupach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Żyworodny**
Rozwój	**Żyworodność**
Dojrzałość płciowa	**24-36 miesięcy**
Wielkość miotu	**3-16 młodych**
Ciąża	**335 dni**
Opieka nad potomstwem	**Brak**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Dermophis mexicanus to wydłużony, beznogi płaz bez uszu zewnętrznych, z małymi oczami ukrytymi pod skórą. Ciało jest ciemnoszare na grzbiecie i jasne od spodu, gdzie pierścienie są wyraźnie ciemno obrysowane, a około stu poprzecznych fałdów skórnych nadaje mu segmentowany wygląd jak u dżdżownicy. Głowa ma spiczasty pysk, a między okiem a nozdrzem znajduje się mała macka, której zwierzę używa do odnajdywania zdobyczy w ciemności. Dorosłe osobniki mają 30-50 cm długości, w niektórych populacjach do 60 cm, a jak na płaza beznogiego gatunek jest dość masywny. Masa ciała i długość życia nie są znane; długość życia podana w ramce jest szacunkowa.

Pewne zewnętrzne różnice płciowe nie zostały opisane.

U tego gatunku nie opisano toksyn skórnych. Jak inne płazy ma jednak gruczoły w skórze, więc po kontakcie ze zwierzęciem umyj ręce i nie dotykaj oczu ani ust.

Występowanie i środowisko

Dermophis mexicanus występuje od południowego Meksyku (Guerrero po stronie Pacyfiku i Veracruz po stronie Atlantyku) przez Gwatemalę, Salwador, Honduras i Nikaragwę po Kostarykę i północną Panamę. Najszerzej rozprzestrzeniony jest po stronie atlantyckiej, ale występuje też na odizolowanych obszarach po stronie Pacyfiku. Występowanie w Belize jest możliwe, ale niepotwierdzone.

Gatunek nie jest zagrożony (IUCN: LC), jednak populacje są rozdrobnione, a w kilku regionach, gdzie był pospolity, stał się rzadszy.

> **Naturalny zasięg:** Meksyk, Gwatemala, Salwador, Honduras, Nikaragua, Kostaryka i Panama.

ŚRODOWISKO

Dermophis mexicanus ryje w wilgotnej, luźnej glebie i spotyka się go pod liśćmi, pniami i resztkami roślin w suchych i wilgotnych lasach nizinnych, w lasach górskich do około 1200 m oraz na terenach rolniczych, takich jak plantacje kawy i bananów, przydomowe ogrody we wsiach i silnie przekształcone lasy. Szczególnie dobrze radzi sobie tam, gdzie gniją łuski kawowe, dzięki czemu gleba jest wilgotna i bogata w dżdżownice.

Zwierzę samo kopie korytarze i czatuje w nich na zdobycz. O zmierzchu i w nocy, zwłaszcza podczas lekkiego deszczu, wychodzi na powierzchnię. Pokarm stanowią dżdżownice, termity, młode koniki polne i świerszcze, ślimaki i inne drobne bezkręgowce; duże osobniki zjadają też małe jaszczurki i nowo narodzone myszy.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

Hodowla

TERRARIUM

O utrzymaniu *Dermophis mexicanus* wiadomo niewiele, ale gatunek ten należy do lądowych płazów beznogich najczęściej spotykanych w handlu. *D. mexicanus* trzyma się w szczelnym pojemniku z grubościennego plastiku lub w terrarium z solidną pokrywą i głębokim podłożem do kopania. Dorosły osobnik potrzebuje co najmniej 60 × 40 × 45 cm, tak aby zmieściło się 25-35 cm podłoża i pozostała nad nim przestrzeń powietrzna. Pokrywa musi ściśle przylegać i być dociążona: zwierzę, które dosięgnie pokrywy, ucieknie przez najmniejszą szczelinę, a dżdżownice karmowe również wychodzą. Wentylację zapewnij małymi otworami w bokach tuż pod krawędzią, zabezpieczonymi drobną siatką; w pokrywie nie powinno być otworów.

Najważniejszą decyzją jest wybór podłoża. Niebielone włókna papierowe (papierowa ściółka bezzapachowa) są sprawdzone: dobrze trzymają wilgoć, dżdżownice w nich żyją, a płazy beznogie wyraźnie przedkładają je nad włókno kokosowe. Można też użyć sterylizowanej, nienawożonej ziemi próchniczej. Samo włókno kokosowe nie jest zalecane: pyli, przykleja się do skóry i może zbić się w twardy czop w jelicie. Wymieniaj podłoże co 4-5 miesięcy, a wcześniej, jeśli się zabrudzi, i przy okazji obejrzyj zwierzę.

Na powierzchni połóż płaski kawałek wyparzonej kory lub drewna. Zwierzęta chętnie leżą tuż pod nim, co ułatwia ich kontrolę bez rozkopywania podłoża. Żywe rośliny nie są potrzebne.

TEMPERATURA

Utrzymuj 22-25 °C w dzień i 21-23 °C w nocy. Temperatura powinna być stabilna i wahać się najwyżej o około 3 °C; szybkie i duże zmiany są źle znoszone. Jeśli pojemnik stoi w pomieszczeniu o równej temperaturze, ogrzewanie rzadko jest potrzebne. Mata grzewcza pod jednym końcem tworzy gradient temperatury i wilgotności, w którym zwierzę może wybrać odpowiednie miejsce; nad matą podłoże nieco przesycha, więc pilnuj wilgotności. Jeśli zwierzę zostaje na powierzchni zamiast się zakopać, nieodpowiednia jest temperatura, wilgotność lub podłoże.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

WILGOTNOŚĆ I ZRASZANIE

Podłoże powinno być równomiernie wilgotne, ale nie tak mokre, by z garści dało się wycisnąć wodę, a na dnie pojemnika nigdy nie może stać woda. Powietrze w pojemniku jest praktycznie nasycone wilgocią (90-100 %). Wilgotność utrzymuj przez zraszanie i od czasu do czasu przekopanie podłoża; dobrze, jeśli jeden koniec jest nieco suchszy od drugiego. Używaj wody butelkowanej, deszczówki lub wody z kranu odstanej przez dobę.

WODA I JAKOŚĆ WODY

Miska z wodą nie jest potrzebna. Zwierzę pobiera wodę z wilgotnego podłoża i ze skroplin na ściankach pojemnika, a miska łatwo sprawia, że podłoże staje się zbyt mokre. Woda służy wyłącznie do nawilżania podłoża.

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek żyje pod ziemią i nie potrzebuje UVB ani specjalnego oświetlenia. Wystarczy zwykły rytm dobowy w pomieszczeniu z 10-14 godzinami światła. Pojemnik nie powinien stać w bezpośrednim słońcu.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Podstawą pokarmu są dżdżownice, przyjmowane przez niemal wszystkie lądowe płazy beznogie. Podawaj małe i średnie dżdżownice, np. kompostowe, a dla młodych tnij je na kawałki. Co dwa tygodnie wpuść do pojemnika 10-15 dżdżownic. W wilgotnym podłożu papierowym dżdżownice żyją dalej i nie giną. Gatunek przyjmuje bardziej urozmaicony pokarm niż większość lądowych płazów beznogich: raz w miesiącu podawaj świerszcze, a nowo narodzone myszy co 2-3 miesiące.

Zwierzę odnajduje pokarm węchem i mackami i rzadko widać, jak je. Regularnie przekopuj podłoże: duża liczba pozostałych dżdżownic oznacza przekarmianie albo zwierzę, które nie je. U nowego zwierzęcia licz dżdżownice wpuszczane i pozostałe. Wartość odżywczą dżdżownic zwiększysz, posypując ich ziemię preparatem wapniowo-witaminowym 4-6 dni przed karmieniem.

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Dermophis mexicanus prowadzi skryty tryb życia i niemal cały czas spędza zakopany. Jeśli zwierzę często leży na powierzchni, podłoże jest zbyt mokre, zbyt suche, zbyt zimne, zbyt ciepłe lub chemicznie drażniące albo brakuje kryjówki na powierzchni; w takim przypadku wymień podłoże i sprawdź temperaturę.

Jedno zwierzę na pojemnik ułatwia kontrolę masy i zdrowia oraz wyklucza konflikty. Kilka osobników tego samego gatunku można też trzymać razem, jeśli regularnie sprawdza się je pod kątem ugryzień i urazów, a daje to większe szanse na rozmnożenie. Bierz zwierzę do ręki jak najrzadziej i tylko czystymi, mokrymi dłońmi bez resztek kremu czy mydła.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Gatunek osiąga dojrzałość płciową w wieku dwóch-trzech lat. Płci nie da się łatwo odróżnić z zewnątrz, a pewne cechy zewnętrzne nie zostały opisane. Zwierzęta do rozrodu powinny być w pełni dorosłe i w dobrej kondycji, zwłaszcza samice, które noszą młode przez 11 miesięcy.

GODY I KOPULACJA

Zapłodnienie jest wewnętrzne: samiec wywija tylną część kloaki i wprowadza ją do kloaki samicy. Samce wytwarzają nasienie przez większą część roku, ale samice w danej populacji są w ciąży jednocześnie, więc okres rozrodczy jest krótki i wspólny. Nie wiadomo, jak zwierzęta się odnajdują ani co wyzwala kopulację, a rozmnażanie w niewoli nie zostało opisane.

JAJA I LARWY

Dermophis mexicanus nie składa jaj. Zarodki rozwijają się w jajowodach samicy i przez pierwsze około trzy miesiące odżywiają się wyłącznie żółtkiem. Następnie zeskrobują ścianę jajowodu specjalnymi zębami płodowymi i żywią się bogatą w składniki odżywcze wydzieliną gruczołów w ścianie. Zarodki mają duże, trójdzielne skrzela.

Ciąża trwa 11 miesięcy. Samica rodzi 3-16 młodych na początku pory deszczowej w maju-czerwcu. Przez cały ten okres potrzebuje obfitego pokarmu i spokoju. Po porodzie nie ma opieki nad potomstwem.

METAMORFOZA

Nie ma larw ani przeobrażenia. Młode rodzą się w pełni rozwinięte i mają 10-15 cm długości, choć matka mierzy tylko 30-45 cm. Zęby płodowe wypadają przy porodzie, a zęby dorosłe wyrastają w ciągu kilku dni.

ODCHÓW MŁODYCH

Nowo narodzone młode potrzebują pojemnika z głębokim, wilgotnym podłożem jak dorosłe i karmi się je małymi dżdżownicami lub kawałkami dżdżownic. Zapewnij im wilgotne i stabilne warunki i regularnie je waż. Odchów w niewoli nie został dokładniej opisany.

Zdrowie i częste błędy

U zwierzęcia żyjącego pod ziemią chorobę zauważa się późno. Najważniejsze problemy to:

- Zwierzę leży na powierzchni: niewłaściwa wilgotność, temperatura lub podłoże albo brak kryjówki. Popraw warunki.
- Zatkanie jelita: włókno kokosowe może zbić się w jelicie, co bywa śmiertelne. Używaj włókien papierowych lub sterylnej ziemi.
- Problemy skórne: zakażenia grzybicze i bakteryjne, często po zabrudzeniu podłoża lub urazach. Wymagają weterynarza.
- Pasożyty: nicienie, tasiemce i pierwotniaki często występują u płazów beznogich w niewoli. Zleć badanie próbki kału.
- Ucieczka: zwierzę wydostaje się przez małe szczeliny i wysycha. Używaj szczelnej, dociążonej pokrywy.

Grzyb chytridiowy *Batrachochytrium dendrobatidis* (Bd) występuje u płazów beznogich. Nowe zwierzęta poddaje się kwarantannie i testom, a narzędzia i ręce myje się między pojemnikami. Przez pierwszy miesiąc trzymaj nowe zwierzę w małym pojemniku, w którym możesz liczyć wpuszczane i pozostałe dżdżownice i sprawdzić, czy je. Udaj się do weterynarza znającego się na płazach, jeśli zwierzę nie je przez kilka tygodni, traci na wadze, ma rany lub pozostaje na powierzchni.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.